

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Кафедра економіки

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Декан економічного факультету

А. *Анатолій ДІБРОВА*

20 квітня 2023 р.

“СХВАЛЕНО”

на засіданні кафедри економіки
Протокол № 15 від 29.05.2023 р.

В. Байдала Завідувач кафедри
Вікторія БАЙДАЛА

”РОЗГЛЯНУТО”

Гарант ОП «Економіка підприємства»

Людмила Степасюк Людмила СТЕПАСЮК

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Економікс»

спеціальність
освітня програма
Факультет
Розробник

051 «Економіка»
«Економіка підприємства»
економічний
завідувач кафедри економіки,
д.е.н, професор Байдала В.В.

Київ – 2023 р.

**1. Опис навчальної дисципліни
Економікс**

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	Бакалавр	
Спеціальність	051 «Економіка»	
Освітня програма	Економіка підприємства	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	обов'язкова	
Загальна кількість годин	150	
Кількість кредитів ECTS	5	
Кількість змістових модулів	4	
Форма контролю	залік, екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма
Рік підготовки (курс)	2	
Семестр	3, 4	
Лекційні заняття	60 год.	
Практичні, семінарські заняття	60 год.	
Лабораторні заняття	-	
Самостійна робота	30 год.	
Індивідуальні завдання		
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	4 год.	

2. Мета, завдання та компетентності навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни є вивчити поведінку і механізм прийняття рішень окремими економічними суб'єктами (індивідами, домашніми господарствами, підприємствами, організаціями, тобто мікросистемами), які прагнуть досягти мети за наявних обмежених ресурсів і для яких до того ж можна знайти альтернативне використання. У центрі уваги мікроекономіки перебуває поведінка споживача і виробника та її оптимізація, ринковий попит і пропозиція, відносні ціни товарів, розподіл ресурсів за альтернативного їх використання, часткова і загальна рівновага тощо.

Метою макроекономіки є формування знань про закономірності функціонування економіки на національному рівні на основі макроекономічних теорій, обґрунтованих світовою та вітчизняною наукою, та досвіду макроекономічної практики.

Завдання сформувані економічне мислення у майбутніх економістів, підприємницький підхід до господарської діяльності. Вивчення її сприяє розумінню студентами основ ринкових відносин на рівні підприємства, фірми, окремих видів ринкових систем: конкурентних ринків, монопольних ринків та ринків монополістичної конкуренції і олігополістичних, а також сформувані ринково-орієнтований економічний світогляд учасника суспільного виробництва, здатного до діяльності економіста – дослідника, надати універсальний інструментарій аналізу макрорівноваги. Вивчення макроекономіки сприяє розумінню ролі макроекономічної науки в суспільстві та її категорійно-понятійного апарату, основних показників макроекономічного розвитку; суті різних моделей макроекономічних залежностей, ринкових й державних механізмів регулювання економіки.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в економічній сфері, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки;

загальні компетентності (ЗК):

- здатність критично мислити та генерувати нові ідеї;
- здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу та встановлення взаємозв'язків між явищами та процесами;
- здатність проявляти лідерські навички, мотивувати людей, працювати у команді;
- здатність проводити дослідження та презентувати результати;

фахові (спеціальні) компетентності (ФК):

- здатність виявляти закономірності функціонування сучасної економіки на мікрорівні;
- розуміння основних особливостей провідних наукових шкіл та напрямів економічної науки;
- розуміння основних особливостей сучасної світової та національної економіки, інституційної структури, напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави;
- здатність аналізувати та розв'язувати завдання у сфері регулювання економічних та соціально-трудова відносин;
- здатність прогнозувати на основі стандартних теоретичних та економетричних моделей соціально-економічні процеси;
- навички використання сучасних джерел економічної, соціальної, управлінської, облікової інформації для складання службових документів та аналітичних звітів;
- здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення;
- здатність визначати сегментацію ринку праці, структуру попиту та пропозиції, зайнятості та безробіття.

3. Програма та структура навчальної дисципліни для повного терміну денної форми навчання

Програма навчальної дисципліни Змістовий модуль 1. Мікроекономіка

Тема 1. Вступ до мікроекономіки: основні поняття

Мікроекономіка як складова частина теоретичної економіки. Проблема обмеженості ресурсів і необхідності вибору. Альтернативність цілей використання обмежених ресурсів і раціональність поведінки суб'єктів ринкових відносин. Макро- та мікроекономіка як найважливіші складові сучасної теоретичної економіки, як методологічна, термінологічна, інструментальна база конкретних економічних дисциплін. Предмет, концептуальні основи та методологія мікроекономіки. Предмет курсу. Суб'єкти та об'єкти економічних відносин на мікрорівні. Методологія мікроекономічного аналізу. Мікроекономічні моделі. Нормативна і позитивна мікроекономіка. Мета, завдання і зміст дисципліни. Взаємозв'язок з іншими дисциплінами.

Тема 2. Попит, пропозиція та їх взаємодія

Попит і закон попиту. Ринковий попит як сума індивідуального попиту всіх споживачів певного товару. Функція попиту. Закон попиту та його пояснення базовими положеннями теорії поведінки споживача. Аналіз зміни попиту загалом та величини (обсягу) попиту. Пропозиція і закон пропозиції. Функція пропозиції. Закон пропозиції. Аналіз змін пропозиції загалом та величини (обсягу) пропозиції. Взаємодія попиту і пропозиції. Ринкова рівновага. Поняття ринкової рівноваги. Визначення рівноважної ціни та рівноважної кількості товару. Вплив змін попиту й пропозиції на стан рівноваги, рівноважну ціну та рівноважну кількість товару на ринку. Сталість і динамічність ринкової рівноваги. Поняття про надлишок споживача і надлишок виробника.

Тема 3. Еластичність попиту і пропозиції

Еластичність попиту і пропозиції. Концепція еластичності взаємозв'язаних показників. Еластичність попиту за чинниками впливу: за власною ціною блага, за ціною взаємодоповнюючого або взаємозамінюваного блага (перехресна еластичність), за доходом. Взаємозв'язок між ціною та валовим виторгом за різної еластичності. Фактори впливу на пропозицію. Еластичність пропозиції за власною ціною блага та за цінами факторів виробництва.

Тема 4. Теорія вибору споживача

Вибір споживача і ординалістських позицій. Вподобання та привабливість, вподобання та вибір. Припущення щодо системи вподобань споживача. Криві байдужості, їх властивості. Особливості аналізу функції корисності з ординалістських позицій. Криві байдужості як спеціальний інструментарій мікроекономічного аналізу. Окремі випадки конфігурації кривих байдужості. Гранична норма заміщення благ. Бюджетна лінія. Бюджетне обмеження і можливості споживача. Поняття «нахилу бюджетної лінії». Вплив зміни доходу споживача на розміщення бюджетної лінії та процес споживання. Оптимум споживача як модель раціонального споживчого вибору. Рівновага споживача: економічна, алгебраїчна, графічна інтерпретація. Різні випадки досягнення рівноваги: кутова і внутрішня.

Тема 5. Індивідуальний і ринковий попит

Реакція споживачів на зміну його доходу. Лінія «дохід – споживання». Нахил лінії як свідчення відношення споживача до благ. Реакція споживача на зміну цін товарів. Лінія «ціна-споживання». Побудова лінії індивідуального попиту споживача. Ефект заміщення та ефект доходу. Розкладання сукупної зміни обсягу попиту на дві складові: ефект доходу та ефект заміщення. Ефекти заміщення і доходу як основа побудови функції індивідуального попиту на благо в ординалістській теорії корисності. Побудова кривої ринкового попиту.

Тема 6. Теорія фірми: мікроекономічна модель підприємства

Фірма як суб'єкт ринку та виробничо-ринкова система. Спрощена схема ринково-виробничої системи. Фактори виробництва, їх групування. Мотивація поведінки

підприємства. Основні види вибору фірми: що виробляти, як виробляти, для кого виробляти. Фактор часу і періоди у функціонуванні фірми. Процес виробництва. Ресурси і випуск. Виробнича функція. Заміщення факторів виробництва. Ефекти масштабу.

Тема 7. Теорія фірми: витрати виробництва

Економічні та бухгалтерські витрати. Виробництво і витрати. Мінімізація вартості. Витрати в короткостроковому періоді. Витрати в довгостроковому періоді.

Змістовий модуль 2. Мікроекономіка

Тема 8. Ринок досконалої конкуренції

Модель ринку досконалої конкуренції та її характеристики. Ознаки й умови досконалої конкуренції. Ринковий попит на продукцію фірми за умов досконалої конкуренції. Ринкова поведінка підприємства в короткостроковому періоді. Визначення оптимальних обсягів випуску: два підходи. Поведінка підприємства за умов зміни ринкової ситуації. Пропозиція фірми і галузі в короткостроковому періоді. Рівновага фірми та галузі. Ринок досконалої конкуренції в довгостроковому періоді. Рухомість ринкового попиту й пропозиції. Пропозиція фірми в довгостроковому періоді. Тривала рівновага підприємства, галузі, ринку та механізм її підтримки. Ефективність ринку досконалої конкуренції.

Тема 9. Монопольний ринок

Модель «чистої монополії» та її характеристики. Діагностування монопольної влади. Крива попиту монополіста. Вибір монополістом ціни й обсягу виробництва. Вплив на поведінку монополіста цінової еластичності попиту. Пропозиція монополіста та особливості її формування. Визначення монопольної ціни. Цінова диференціація та дискримінація. Рівновага фірми-монополіста в довгостроковому періоді. Досягнення та утримання Економічні наслідки монополізації галузі. Порівняльна оцінка конкурентного та монопольного ринків. Потреба державного регулювання монополії, антимонопольна політика.

Тема 10. Монополістична конкуренція та олігополія

Ознаки ринку монополістичної конкуренції. Поглиблення диференціації продукту: позитивні наслідки та загрози. Вплив рекламної діяльності на обсяг витрат. Ефективність монополістичної конкуренції. Суспільна ціна монополістичної конкуренції. Порівняльна характеристика ринкових структур. Основні ознаки олігополії. Нечисленність підприємств в олігополістичних галузях. Загальна взаємозалежність олігополістів. Однорідність або диференційованість продукту. Високі бар'єри для вступу до галузі. Асиметричність ринкової влади олігополістів. Теоретичні моделі олігополії. Модель дуополії Курно та Бертрана як відображення ринкової поведінки початківця. Особливості організації олігополістичного ринку. Взаємозалежність олігополістів, цінові війни і схильність до змови. Таємні змови, мовчазні згоди і легальні угоди. Картелі. Нецінова конкуренція. Ефективність олігополії. Суспільна оцінка олігополістичного ринку.

Тема 11. Ринки факторів виробництва: праця

Похідний попит. Взаємозв'язок ринків продукту та факторів виробництва. Конкурентні ринки факторів виробництва. Попит фірми на працю. Індивідуальна пропозиція праці. Попит, пропозиція і рівновага на конкурентному ринку праці. Ринки праці з неповною конкуренцією.

Тема 12. Ринки факторів виробництва: капітал і природні ресурси

Капітал, інвестиції та міжчасові рішення в економіці. Пропозиція заощаджень. Міжчасовий вибір домогосподарства. Інвестиційний попит. Міжчасовий вибір фірми. Конкурентний ринок позичкових коштів. Ринки землі та природних ресурсів.

Змістовий модуль 3. Макроекономіка

Тема 13. Предмет, метод та функції макроекономіки

Вступ до макроекономіки. Економічна система як об'єкт макроекономіки. Методологія макроекономіки. Модель економічного кругообігу. Модель кругообігу з участю держави.

Тема 14. Основні макроекономічні показники

Система національних рахунків. Показники СНР. Основні категорії СНР: товари, кінцева, проміжна продукція, додана вартість, трансферти, резиденти. Основні класифікації, що використовуються в СНР: інституційні одиниці сектору та галузі економіки, економічні операції, податки і субсидії. Основні макроекономічні показники. Поняття валового внутрішнього продукту (ВВП). Методи розрахунку ВВП: виробничий, кінцевого використання, розподільчий. Валова та додана вартість. Чистий внутрішній продукт. Валовий національний дохід. Валовий національний використовуваний дохід. Особистий дохід. Особистий використовуваний дохід. Номінальний і реальний ВВП. Дефлятор ВВП. Індекс споживчих цін.

Тема 15. Макроекономічна нестабільність: ділові цикли

Економічний (діловий цикл) цикл. Сутність і причини. Основні підходи до пояснення причин циклічних коливань. Основні моделі економічного циклу. Структура циклу. Фази циклу. Сучасні підходи до пояснення циклів. Види криз. Вплив циклічних коливань на основні макроекономічні показники. Класифікація економічних циклів. Характеристика довготривалих циклів Кондратьєва. Антициклічна політика держави.

Тема 16. Безробіття та політика зайнятості

Безробіття. Зайнятість і безробіття. Економічно активне населення. Категорії безробітних. Вимірювання безробіття і зайнятості: рівень, тривалість. Види безробіття: природне, вимушене. Фрикційне, структурне та циклічне безробіття. Природний рівень безробіття. Поняття повної зайнятості. Потенційний ВВП. Економічні та соціальні втрати від безробіття. Закон Оукена.

Тема 17. Інфляція та антиінфляційна політика

Інфляція. Сутність і причини. Типи інфляції за характером перебігу: відкрита, прихована. Види інфляції залежно від темпів зростання цін, ступеня збалансованості, очікуваності, масштабу охоплення. Інфляція попиту та інфляція пропозиції. Вплив інфляції на перерозподіл доходів. Рівняння Фішера. Вимірювання інфляції. Стагфляція. Наслідки інфляції. Антиінфляційна політика держави.

Тема 18. Базова модель сукупного попиту та сукупної пропозиції

Модель AD-AS. Значення моделі AD-AS у макроекономічному аналізі. Сукупний попит. Відмінності сукупного попиту від однотоварного попиту. Структура сукупного попиту. Крива сукупного попиту. Вплив цінових чинників сукупного попиту. Вплив нецінових чинників сукупного попиту. Сукупна пропозиція. Поняття сукупної пропозиції. Короткострокова і довгострокова криві сукупної пропозиції. Зсуви кривих короткострокової та довгострокової сукупної пропозиції. Основні цінові та нецінові чинники впливу на сукупну пропозицію. Макроекономічна рівновага сукупного попиту і сукупної пропозиції в моделі AD-AS. Поняття макрорівноваги. Довгострокова та короткострокова рівновага. Шок попиту і шок пропозиції. Механізм відновлення рівноваги.

Тема 19. Класична модель макрорівноваги

Класична модель макроекономічної рівноваги. Умови рівноваги ринків товарів, капіталу, праці. Порушення рівноваги та її наступне відновлення за допомогою гнучких змінних. Недоліки класичного підходу

Змістовий модуль 4. Макроекономіка

Тема 20. Кейнсіанська модель макрорівноваги

Кейнсіанська модель макроекономічної рівноваги. Визначення рівноважного ВВП. Модель економічної рівноваги за методом "витрати - випуск". Основні припущення моделі. Заплановані та фактичні витрати. Умови макрорівноваги і наслідки її порушення.

Відмінності “кейнсіанського хреста” від моделі AD-AS. Модель економічної рівноваги за методом “вилучення — ін’єкції”. Поняття вилучень та ін’єкцій. Заплановані та незаплановані інвестиції. Умови макрорівноваги і наслідки її порушення. Рецесійний та інфляційний розриви. Характеристика рецесійного та інфляційного розривів. Графічна і математична інтерпретації рецесійного розриву. Графічна і математична інтерпретації інфляційного розриву. Подолання розривів шляхом державного втручання.

Тема 21. Бюджетно-податкова політика та управління державним боргом

Необхідність і сутність державного регулювання економіки. Сутність і типи фіскальної політики. Роль фіскальної політики в стабілізації економіки. Дискреційна фіскальна політика. Зміна державних видатків і податків. Складний мультиплікатор видатків і податків. Мультиплікативний вплив державних закупок і податків на реальний ВВП. Мультиплікатор збалансованого бюджету. Автоматична фіскальна політика. Поняття вбудованих стабілізаторів. Крива Лаффера. Податкова політика держави. Фіскальна політика і державний бюджет. Показники, що характеризують розмір бюджетного дефіциту. Структурний і циклічний дефіцит. Основні концепції регулювання бюджетного дефіциту. Державний борг, його сутність і види. Наслідки управління державним боргом.

Тема 22. Грошова система та грошово-кредитна політика

Гроші. Гроші як макроекономічна категорія. Вимірювання грошової маси. Грошова маса. Грошові агрегати: M0, M1, M2, M3. Грошова база. Банківська система. Банківська система і грошова пропозиція. Мультиплікативне розширення банківських депозитів. Механізм створення комерційними банками додаткових грошей. Депозитний (банківський) мультиплікатор. Грошовий мультиплікатор і грошова пропозиція. Рівновага на грошовому ринку. Сутність та основні елементи грошового ринку. Пропозиція грошей. Модель пропозиції грошей. Трансакційний попит на гроші та попит на гроші як на актив. Сукупний попит на гроші. Умови рівноваги на грошовому ринку. Наслідки порушення рівноваги. Сутність і засоби монетарної політики. Основні методи монетарної політики: зміна облікової ставки центрального банку, зміна резервної норми, операції на відкритому ринку з державними зобов’язаннями. Типи монетарної політики: політика “дорогих” і “дешевих” грошей.

Тема 23. Макроекономічна рівновага на товарному та грошовому ринках.

Модель IS-LM

Основні передумови моделі. Товарний ринок і крива IS. Грошовий ринок і крива LM. Фіскальна і монетарна політика в моделі IS-LM. Застосування моделі IS-LM.

Тема 24. Теорія економічного зростання

Сутність економічного зростання. Способи вимірювання. Показники зростання. Типи економічного зростання. Загальні і часткові показники економічного зростання. Чинники економічного зростання: пропозиції, попит, розподіл. Економічне зростання і крива виробничих можливостей. Екстенсивний та інтенсивний типи економічного зростання. Державне регулювання економічного зростання. Позитивні та негативні наслідки економічного зростання. Основні напрями регулювання економічного зростання.

Тема 25. Модель економічного зростання Р. Солоу

Основні передумови моделі Р. Солоу. Продуктивність праці. Чинники, які визначають продуктивність праці. Стійкий рівень капіталоозброєності. “Золоте правило” нагромадження. Залишок Солоу. Вплив технічного прогресу на економічне зростання.

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							заочна форма						
	тижні	усь ого	у тому числі					усього	у тому числі					
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Змістовий модуль 1. Мікроекономіка														
Тема 1. Предмет і метод мікроекономіки	1	5	2	2			1							
Тема 2. Попит, пропозиція та їх взаємодія	2	5	2	2			1							
Тема 3. Еластичність попиту і пропозиції	2	5	2	2			1							
Тема 4. Теорія поведінки споживача	4	5	2	2			1							
Тема 5. Індивідуальний і ринковий попит	5	5	2	2			1							
Тема 6. Теорія фірми: мікроекономічна модель фірми	6	5	2	2			1							
Тема 7. Теорія фірми: витрати	7-8	10	4	4			2							
Разом за змістовим модулем 1	x	40	16	16			8							
Змістовий модуль 2. Мікроекономіка														
Тема 8. Ринок досконалої конкуренції	9-10	9	4	4			1							
Тема 9. Монопольний ринок	11-12	9	4	4			1							
Тема 10. Олігополія та монополістична конкуренція	13	5	2	2			1							
Тема 11. Ринок праці	14	6	2	2			2							
Тема 12. Ринок капіталу. Ринок землі	15	6	2	2			2							
Разом за змістовим модулем 2	x	35	14	14			7							
Змістовий модуль 3. Макроекономіка														
Тема 13. Предмет, метод та функції макроекономіки	1	5	2	2			1							
Тема 14. Основні макроекономічні показники	2	5	2	2			1							
Тема 15. Макроекономічна нестабільність: ділові цикли	3	5	2	2			1							
Тема 16. Безробіття та політика зайнятості	4	5	2	2			1							

Тема 17. Інфляція та антиінфляційна політика	5	5	2	2			1						
Тема 18. Базова модель сукупного попиту та сукупної пропозиції	6	5	2	2			1						
Тема 19. Класична модель макрорівноваги	7	6	2	2			2						
Разом за змістовим модулем 3	x	36	14	14			8						
Змістовий модуль 4. Макроекономіка													
Тема 20. Кейнсіанська модель макрорівноваги	8-9	9	4	4			1						
Тема 21. Бюджетно-податкова політика та управління державним боргом	10	5	2	2			1						
Тема 22. Грошова система та грошово-кредитна політика	11-12	5	4	4			1						
Тема 23. Макроекономічна рівновага на товарному та грошовому ринках. Модель IS-LM	13	5	2	2			1						
Тема 24. Теорія економічного зростання	14	5	2	2			1						
Тема 25. Модель Економічного зростання Р. Солоу	15	6	2	2			2						
Разом за змістовим модулем 4	x	39	16	16			7						
Усього годин	x	150	60	60			30						

4. Теми семінарських занять
Не передбачено навчальним планом

5. Теми практичних занять

№ п/п	Назва теми	Кількість год.
1	Предмет і метод мікроекономіки	2
2	Попит, пропозиція та їх взаємодія	2
3	Еластичність попиту і пропозиції	2
4	Теорія поведінки споживача	2
5	Індивідуальний і ринковий попит	1
6	Теорія фірми: мікроекономічна модель фірми	2
7	Теорія фірми: витрати	4
8	Ринок досконалої конкуренції	4
9	Монопольний ринок	4
10	Олігополія та монополістична конкуренція	2
11	Ринок праці	2
12	Ринок капіталу. Ринок землі	2
13	Предмет, метод та функції макроекономіки	2
14	Основні макроекономічні показники	2
15	Макроекономічна нестабільність: ділові цикли	2
16	Безробіття та політика зайнятості	2
17	Інфляція та антиінфляційна політика	2
18	Базова модель сукупного попиту та сукупної пропозиції	2
19	Класична модель макрорівноваги	2
20	Кейнсіанська модель макрорівноваги	4
21	Бюджетно-податкова політика та управління державним боргом	2
22	Грошова система та грошово-кредитна політика	4
23	Макроекономічна рівновага на товарному та грошовому ринках. Модель IS-LM	2
24	Теорія економічного зростання	2
25	Модель Економічного зростання Р. Солоу	2
	Разом	60

6. Теми лабораторних занять
Не передбачено навчальним планом

7. Теми самостійної роботи

№ п/п	Назва теми	Кількість год.
1	Предмет і метод мікроекономіки	1
2	Попит, пропозиція та їх взаємодія	1
3	Еластичність попиту і пропозиції	1
4	Теорія поведінки споживача	1
5	Індивідуальний і ринковий попит	1
6	Теорія фірми: мікроекономічна модель фірми	1
7	Теорія фірми: витрати	1
8	Ринок досконалої конкуренції	1

9	Монопольний ринок	1
10	Олігополія та монополістична конкуренція	1
11	Ринок праці	1
12	Ринок капіталу. Ринок землі	1
13	Предмет, метод та функції макроекономіки	1
14	Основні макроекономічні показники	1
15	Макроекономічна нестабільність: ділові цикли	1
16	Безробіття та політика зайнятості	1
17	Інфляція та антиінфляційна політика	1
18	Базова модель сукупного попиту та сукупної пропозиції	1
19	Класична модель макрорівноваги	1
20	Кейнсіанська модель макрорівноваги	1
21	Бюджетно-податкова політика та управління державним боргом	2
22	Грошова система та грошово-кредитна політика	2
23	Макроекономічна рівновага на товарному та грошовому ринках. Модель IS-LM	2
24	Теорія економічного зростання	2
25	Модель Економічного зростання Р. Солоу	2
	Разом	30

8. Зразки контрольних запитань, тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами

Контрольні запитання

Мікроекономіка

1. Обмеженість ресурсів: крива виробничих можливостей, альтернативні витрати.
2. Предмет та методи мікроекономіки.
3. Попит, закон попиту та його нецінові чинники.
4. Пропозиція, закон пропозиції та її нецінові чинники.
5. Механізм ринкової рівноваги за Маршалом.
6. Цінова еластичність попиту: визначення та види.
7. Крива байдужості. Гранична норма заміни.
8. Бюджетна лінія та її характеристики.
9. Еквіваріантний принцип максимізації корисності: формула та графік
10. Формування індивідуального попиту на основі зміни ціни блага
11. Формування індивідуального попиту на основі зміни доходу споживача
12. Ефект заміщення і ефект доходу (графічна інтерпретація)
13. Надлишок споживача та споживчий надлишок на ринку.
14. Ізокванта та її характеристики.
15. Ізокоста та її характеристики
16. Ефект масштабу виробництва
17. Суть та види витрат.
18. Мінімізація витрат у довгостроковому періоді.
19. Зміна довгострокових середніх витрат під дією ефекту масштабу
20. Максимізація прибутку конкурентної фірми у короткостроковому періоді
21. Виробничий надлишок фірми та ринку.
22. Модель «чистої» монополії та її характеристики
23. Цінова дискримінація в умовах монополії
24. Монопольна влада: вимірювання та джерела
25. Наслідки монополізації галузі для суспільства
26. Основні ознаки олігополістичного ринку.

27. Лідерство в ціноутворенні на олігополістичному ринку
28. Монопольне ціноутворення за принципом «витрати плюс».
29. Модель «ламаної кривої попиту» на олігополістичному ринку
30. Кооперована олігополія: картель
31. Характерні риси монополістичної конкуренції
32. Попит фірми на працю
33. Вибір оптимальної кількості ресурсу фірмою на конкурентному ринку факторів.
Рішення про найм
34. Формування кривої індивідуальної пропозиції праці
35. Попит, пропозиція та рівновага на ринку капіталу
36. Модель конкурентного ринку позичкових коштів
37. Вибір домогосподарств між поточним і майбутнім споживанням
38. Формування фірмою інвестиційного попиту
39. Рівновага на ринку послуг землі
40. Диференціальна земельна рента
41. Визначення ціни землі

Макроекономіка

1. Макроекономіка як складова економічної теорії. Взаємозв'язок мікро і макроекономічних процесів.
2. Двосекторна модель кругообігу продуктів і доходів. Поняття потоку і запасів.
3. Принципи розрахунку ВВП.
4. Система національних рахунків. ВВП і ВНД.
5. Методи розрахунку ВВП (ВНД).
6. Показники Системи національних рахунків. Взаємозв'язок між ними.
7. Реальні та номінальні величини. Цінові індекси.
8. Цикли ділової активності: фази циклу та причини коливань.
9. Безробіття: основні визначення та вимірювання. Типи безробіття.
10. Економічні та соціальні втрати від безробіття. Закон Оукена.
11. Інфляція: проблеми виміру та чинники.
12. Інфляція і процентні ставки. Ефект Фішера.
13. Інфляція чи безробіття: проблема вибору. Крива Філіпса.
14. Класична модель макrorівноваги
15. Цінові фактори сукупного попиту.
16. Нецінові фактори сукупного попиту.
17. Сукупна пропозиція в довгостроковому періоді
18. Сукупна пропозиція в короткостроковому періоді
19. Цінові фактори сукупної пропозиції.
20. Нецінові фактори сукупної пропозиції.
21. Рівновага в моделі сукупного попиту та сукупної пропозиції (AD-AS).
22. Кейнсіанська функція споживання. Споживання, заощадження та інвестиції.
23. Рівновага сукупного попиту і сукупної пропозиції. “Кейнсіанський хрест”.
24. Мультиплікатори та їх застосування.
25. Коливання рівноважного обсягу випуску навколо потенційного рівня в моделі “Кейнсіанський хрест”.
26. Види та інструменти бюджетно-податкової політики.
27. Бюджетний дефіцит і джерела його фінансування.
28. Вплив бюджетного дефіциту і державного боргу на економіку.
29. Види та функції грошей.
30. Грошові агрегати.
31. Мультиплікативне розширення депозитів.
32. Модель пропозиції грошей.
33. Рівновага на грошовому ринку. Теорія надання переваг ліквідності
34. Трансакційний попит на гроші.

35. Попит на гроші як на актив.
36. Сукупний попит на гроші.
37. Цілі, види та інструменти грошово-кредитної політики.
38. Рівновага в моделі IS-LM.
39. Бюджетно-податкова та грошово-кредитна політика в моделі IS-LM.
40. Поняття економічного зростання та його фактори.
41. Базова модель економічного зростання Р.Солоу.

Тести

- 1. Які з названих рис відносяться до ринкових структур (у випадку, якщо варіант можливий – рахувати як позитивну відповідь)**

A. Чиста конкуренція B. Чиста монополія C. Олігополія D. Монополістична конкуренція	1. Вільний вхід на ринок 2. Є бар'єри входження на ринок, але увійти можливо 3. Багато продавців і покупців 4. Виробництво стандартизованого товару 5. Виробництво диференційованого товару 6. Використання реклами товару 7. Наявність монопольної влади 8. Товар фірми немає близьких замінників 9. Наявність декількох продавців 10. Абсолютно еластичний попит на товар фірми
--	--

- 2. До якого виду витрат належать такі витрати?**

A. Постійні витрати B. Змінні витрати	1. Заробітна плата найманих працівників 2. Заробітна плата адміністрації 3. Вартість сировини 4. Амортизаційні відрахування 5. Орендна плата 6. Охорона фірми 7. Плата за кредит 8. Поточні затрати на техніку під час її роботи
--	---

- 3. До якого виду витрат належать такі витрати?**

A. Явні витрати B. Неявні витрати	1. Заробітна плата найманих працівників 2. Заробітна плата адміністрації 3. Вартість сировини 4. Амортизаційні відрахування 5. Втрачена зарплата підприємця 6. Орендна плата 7. Охорона фірми 8. Плата за кредит 9. Втрачений процент на власний капітал
--------------------------------------	--

- 4. До якого ринку належать такі галузі?**

A. Чиста конкуренція B. Чиста монополія C. Олігополія D. Монополістична конкуренція	1. Виробництво кондитерських виробів 2. Чорна металургія 3. Мобільний зв'язок 4. Місцеві комунальні послуги 5. Дискотека 6. Залізниця 7. Ресторанний бізнес 8. Виробництво зерна 9. Ринок цінних паперів 10. Послуги перукарні 11. Автомобільний ринок 12. Бензоколонки
--	--

- 5. Які товари мають еластичний попит, а які нееластичний?**

A. Товари з еластичним попитом B. Товари з нееластичним попитом	1. Картопля 2. Автомобіль 3. Золота каблучка
--	--

	4. Сіль 5. Цукор 6. Телевізор 7. Відпочинок на морі 8. Ритуальні послуги 9. Хліб 10. Відвідування кінотеатру
--	--

6. Проранжуйте наступні кошики товарів за сукупною корисністю від найменшої до найбільшої, якщо споживач любить обидва товари.

1	2A і 4B
2	1A і 2B
3	8A і 6B
4	3A і 4B
5	3A і 5B
6	7A і 6B

7. У якій послідовності можна розташувати наступні ринкові структури за критерієм наявності монопольної влади (від найнижчого ступеня до найвищого)?

1	Чиста монополія
2	Монопольна конкуренція
3	Чиста конкуренція
4	Олігополія

8. Економічний прибуток

1	Це різниця між бухгалтерським прибутком і неявними витратами
2	Це економічні витрати плюс неявні витрати
3	Це економічні витрати мінус неявні витрати
4	Це сукупний дохід мінус явні і неявні витрати
5	Належить до неявних витрат
6	Належить до явних витрат
7	Не належить ні до явних, ні до неявних витрат

9. Що належить до нецінових чинників попиту?

1	Доходи споживачів
2	Смаки та уподобання
3	Ціни і доступність товарів-субститутів та товарів-комплементів
4	Підвищення цін на ресурси, з яких виробляється товар
5	Реклама
6	Технологія виробництва
7	Розмір податку на прибуток
8	Кількість продавців на ринку

10. На яких ринках фірми використовуються монопольна влада?

1	Чиста монополія
2	Монопольна конкуренція
3	Чиста конкуренція
4	Олігополія

11. Які риси відповідають умовам монополістичної конкуренції?

1	Випуск диференційованого товару
2	На ринку оперують багато продавців та покупців
3	Попит на продукцію кожної фірми абсолютно еластичний
4	Випускаються однорідні товари
5	Широке використання реклами та товарних знаків
6	Ціна перевищує граничні витрати

12. Які умови передбачає ринок досконалої конкуренції?

1	Значна кількість фірм, що оперують в галузі, випускають стандартні товари
2	Ціна перевищує граничні витрати

3	Багато покупців, що купують цей товар по поточній ціні
4	Всі продавці та покупці мають повну інформацію про ринок
5	Вільний вхід на цей ринок для нових фірм
6	Широке використання реклами та товарних знаків

13. Яка крива об'єднує точки рівних витрат?

1	Ізокоста
2	Ізокванта
3	Бюджетна лінія
4	Крива байдужості
5	Крива Енгеля

14. Що відноситься до суспільного блага?

1	Електроенергія
2	Міліція
3	Оборона країни
4	Маяки
5	Захист від повеней
6	Відпочинок в санаторії

15. До економічних ресурсів належать:

1	Економічний прибуток
2	Праця
3	Підприємницький хист
4	Земля
5	Капітал
6	Споживчі товари

16. Які з названих рис відносяться до певної ринкової структури

<p>A. Чиста конкуренція B. Чиста монополія C. Олігополія D. Монополістична конкуренція</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Стикаються зі спадною кривою попиту 2. Обирають обсяг випуску за правилом $MR = MC$ 3. Для оптимального обсягу випуску мають $P = MC$ 4. Забезпечують виробничу ефективність ($P = \min LAC$) 5. Для кожного обсягу випуску крім першої одиниці мають $P > MR$ 6. Мають значні бар'єри до входження в галузі 7. Отримують економічний прибуток у довгостроковому періоді 8. Зважають при прийнятті рішень на реакцію конкурентів 9. Залишають ринок, якщо у довгостроковому періоді $P < \min LAC$ 10. Мають надлишкові виробничі потужності
---	---

17. В якому випадку рівноважна ринкова ціна олії зросте?

1	Уряд надасть виробникам олії дотацію
2	Уряд зафіксує ціну олії на рівні, вищому за рівноважну
3	Домогосподарки почнуть робити заготовки салатів з олією на зиму
4	Зросте число виробників олії
5	Зменшиться кількість постачальників олії на ринку
6	Очікується підвищення цін на олію

18. Яке слово пропущене в реченні?

У стані рівноваги у довгостроковому періоді фірма в умовах монополістичної конкуренції отримує прибуток.	(у бланку відповідей подати одним словом)
--	---

19. Яке слово пропущене в реченні?

На еластичність попиту і пропозиції впливає фактор	(у бланку відповідей подати одним словом)
--	---

20. Яке слово пропущене в реченні?

У стані рівноваги споживач максимізує корисність.	(у бланку відповідей подати одним словом)
---	---

21. Яке слово пропущене в реченні?

.....прибуток потрібен для утримання підприємця в певній сфері діяльності й виступає частиною виробничих витрат.	(у бланку відповідей подати одним словом)
--	---

22. Як називаються блага, які заміщують одне одного у процесі споживання або виробництва, і зі зростанням ціни на одне з них попит на його замітник зростає?

(у бланку відповідей впишіть вірну відповідь одним словом)

23. Яке слово пропущене в реченні?

Графічно зображується функціональна залежність між обсягом попиту на благо та доходом споживача за даних цін кривою	(у бланку відповідей подати одним словом)
---	---

24. Яке слово пропущене в реченні?

Витрати втрачених можливостей, тобто недоотриманий прибуток, та нормальний прибуток складають	(у бланку відповідей подати одним словом)
---	---

25. Як називаються витрати, які не залежать від кількості виробленої продукції і існують навіть тоді, коли фірма не виробляє її?

(у бланку відповідей впишіть вірну відповідь одним словом)

26. Автомобільна галузь належить до

1	Чиста монополія
2	Монополістична конкуренція
3	Чиста конкуренція
4	Олігополія

27. У людини, що відпочиває і яка має можливість одержати роботу з оплатою від 4 до 6 гривень за годину, альтернативні витрати однієї години дозвілля дорівнюють:

1	4 гривні
2	5 гривень
3	6 гривень
4	7 гривень

28. Виробник збільшив витрати всіх факторів виробництва на 30%, обсяг виробництва при цьому зріс на 25%. Це означає, що

1	Діє закон спадної віддачі
2	Спостерігається постійна віддача від масштабу
3	Спостерігається негативний ефект від масштабу
4	Спостерігається позитивний ефект від масштабу

29. В галузі діє 1000 фірм, у кожній з яких граничні витрати при виробництві 5 одиниць на день становлять 2 грн., 6 одиниць — 3 грн., 7 одиниць — 5 грн. Якщо ринкова ціна продукту 3 грн., то галузевий обсяг виробництва за день становитиме:

1	Не більше 5000 одиниць;
2	5000 одиниць;
3	6000 одиниць;
4	7000 одиниць.

30. Номінальна процентна ставка становить 10%, а темпи інфляції 4% на рік. Якою буде реальна процентна ставка?

1	14%
2	6%
3	2,5%
4	4%

9. Методи навчання

Методами навчання є способи спільної діяльності й спілкування викладача і здобувачів вищої освіти, що забезпечують вироблення позитивної мотивації навчання, оволодіння системою професійних знань, умінь і навичок, формування наукового світогляду, розвиток пізнавальних сил, культури розумової праці майбутніх фахівців.

Під час навчального процесу використовуються наступні методи навчання:

Залежно від джерела знань: словесні (пояснення, бесіда, дискусія, діалог); наочні (демонстрація, ілюстрація); практичні (рішення задач, ділові ігри).

За характером пізнавальної діяльності: пояснювально-наочний проблемний виклад; частково-пошуковий та дослідницький методи.

За місцем в навчальній діяльності:

- методи організації й здійснення навчальної діяльності, що поєднують словесні, наочні і практичні методи; репродуктивні й проблемно-пошукові; методи навчальної роботи під керівництвом викладача й методи самостійної роботи здобувачів вищої освіти;

- методи контролю й самоконтролю за навчальною діяльністю: методи усного, письмового контролю; індивідуального й фронтального, тематичного і систематичного контролю.

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти передбачено застосування таких навчальних технологій:

- робота в малих групах дає змогу структурувати практично-семінарські заняття за формою і змістом, створює можливості для участі кожного здобувача вищої освіти в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду соціального спілкування;

- семінари-дискусії передбачають обмін думками і поглядами учасників з приводу даної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди і переконання, вміння формулювати думки й висловлювати їх, вчать оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів;

- мозкові атаки – метод розв’язання невідкладних завдань, сутність якого полягає в тому, щоб висловити як найбільшу кількість ідей за обмежений проміжок часу, обговорити і здійснити їх селекцію;

- кейс-метод – метод аналізу конкретних ситуацій, який дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності фахівців і передбачає розгляд виробничих, управлінських та інших ситуацій, складних конфліктних випадків, проблемних ситуацій, інцидентів у процесі вивчення навчального матеріалу;

- презентації – виступи перед аудиторією, що використовуються для подання певних досягнень, результатів роботи групи, звіту про виконання індивідуальних завдань, інструктажу, демонстрації.

10. Форми контролю

Відповідно до «Положення про екзамен та заліки у Національному університеті біоресурсів і природокористування України», затвердженого Вченою радою НУБіП України 26 квітня 2023 року, протокол № 10, видами контролю знань здобувачів вищої освіти є поточний контроль, проміжна та підсумкова атестації.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних, лабораторних та семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувачів вищої освіти до виконання конкретної роботи.

Проміжна атестація проводиться після вивчення програмного матеріалу і має визначити рівень знань здобувачів вищої освіти з програмного матеріалу, отриманих під час усіх видів занять і самостійної роботи.

Форми та методи проведення проміжної атестації, засвоєння програмного матеріалу розробляються лектором дисципліни і затверджується відповідною кафедрою у вигляді тестування, письмової контрольної роботи, колоквиуму, результату експерименту, що можна оцінити чисельно, розрахункової чи розрахунково-графічної роботи тощо.

Засвоєння здобувачем вищої освіти програмного матеріалу вважається успішним, якщо рейтингова оцінка його становить не менше, ніж 60 балів за 100-бальною шкалою.

Семестрова атестація проводиться у формах семестрового екзамену або семестрового заліку з конкретної навчальної дисципліни.

Семестровий екзамен (далі – екзамен) – це форма підсумкової атестації засвоєння здобувачем вищої освіти теоретичного та практичного матеріалу з навчальної дисципліни за семестр.

Семестровий залік (далі – залік) – це форма підсумкової атестації, що полягає в оцінці засвоєння здобувачем вищої освіти теоретичного та практичного матеріалу (виконаних ним певних видів робіт на практичних, семінарських або лабораторних заняттях та під час самостійної роботи) з навчальної дисципліни за семестр.

Диференційований залік – це форма атестації, що дозволяє оцінити виконання та засвоєння здобувачем вищої освіти програми педагогічної практики.

Здобувачі вищої освіти зобов'язані складати екзамени і заліки відповідно до вимог навчального плану у терміни, передбачені графіком освітнього процесу. Зміст екзаменів і заліків визначається навчальними програмами дисциплін.

11. Розподіл балів, які отримують студенти. Оцінювання знань студента відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України, затвердженого Вченою радою НУБіП України 26 квітня 2023 року, протокол № 10.

Рейтинг студента, бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	відмінно	зараховано
74-89	добре	зараховано
60-73	задовільно	зараховано
0-59	незадовільно	незараховано

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи $R_{\text{НР}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{НР}} + R_{\text{ат}}$.

12. Навчально-методичне забезпечення

1. Електронний навчальний курс <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=3500>

2. Байдала В.В. Макроекономіка. Методичні вказівки для самостійної роботи студентів ОС "Бакалавр". К., НУБіП України. 2019. 160 с.

3. Байдала В.В. Мікроекономіка. Навчально-методичні вказівки до практичних занять для студентів денної форми навчання. К., Національний університет біоресурсів і природокористування України. 2018. 92 с.

12. Рекомендована література

-основна

1. Мікроекономіка і макроекономіка: Підруч. для студентів ек. спец. закл. освіти: У 2 ч. / С. Будаговська, О. Кілієвич, І. Луніна та ін.; За заг. ред. С. Будаговської. К.: Вид-во Соломії Павличко "Основи", 2003. 517 с.

2. Аналітична економія: макроекономіка і мікроекономіка: Навчальний посібник.: У 2 кн. Кн. 1: Вступ до аналітичної економії. Макроекономіка. За ред. С. Панчишина і П. Острове́рха. 4-те вид. випр. і допов. К: Знання, 2019. 723 с.

3. Аналітична економія: макроекономіка і мікроекономіка: Навчальний посібник.: У 2кн. За ред. С. Панчишина і П. Острове́рха. Кн. 2: Мікроекономіка. 4-те., випр. і доп. К: Знання, 2019. 437 с.

4. Базилевич В.Д. Мікроекономіка: підручник. К.: Знання, 2018. 679 с.

-допоміжна

1. Гронтковська Г.Е. Макроекономіка: Навч.посібник./ Г.Е.Гронтковська, А.Ф.Косік. К.:Центр учбової літератури, 2018. 672с.

2. Канцір І.А. Макро-мікроекономіка: від теорії до практики. Навч.посібник. Львів: «Новий світ», 2019. 443 с.

3. Мікроекономіка: курс лекцій та вправи: Навчальний посібник. 5-те вид., стереотипне. К., Знання. 2018. 211 с.

4. Макроекономіка та макроекономічна політика: Навч.посіб./ А.Ф.Мельник, Т.Л.Желюк, В.Длугопольський, О.В.Панухник. К.: Знання, 2019. 699 с.

-інформаційні ресурси:

1. Основні макроекономічні показники/Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

-офіційні сайти державних установ:

1. Верховна Рада України www.portal.rada.gov.ua

2. Кабінет Міністрів України www.kmu.gov.ua

3. Міністерство фінансів www.minfin.gov.ua

4. Державна податкова служба України www.tax.gov.ua

5. Державна служба статистики України www.ukrstat.gov.ua

6. Національний інститут стратегічних досліджень www.niss.gov.ua

7. Центр перспективних соціальних досліджень www.cpsr.org.ua

8. Антимонопольний комітет України www.amc.gov.ua